

В. Бородаевская-Ясевичъ — Очерки изъ исторіи сектанскихъ движеній въ Екатеринославской губерніи (відбитка в час. Новое Слово 1897, IV с. 215—262).

Статья починаєть ся замість вступу коротким побутовим образом — описом подорожи авторки по Катеринославській губернії і короткого побуту її в селі Прядіві, Новомосковського повіту, Катериносл. губернії. Вона заїхала до званої собі вже від давна хати Дуплія, проводиря секти „шалапутів“. Се було під празник Спаса і на подвірю і в хаті йшли приготования до великого обіду, яким частували заможніші селяне сектанти бідних своїх громадян і гостей; гостина була для всіх без ріжницї віри.

Дальше переходить авторка по черзі всі секти Катер. губ.: скакунунів, шалапутів, хлїстів і баптистів і подає історію кожної з них, також говорить про ріжницї і відносини одної секти до другої і до православія та про становище уряду супроти сектантів. Авторка користала з урядових справоздань, церковних журналів, а свої відомости, які з них почерпала, перевіряла власним досьвідом, себто частими подорожами в сектантські села; вона зближалась з сектантами, брала навіть уділ в їх обрядах і через то відомости, які вона подає, можна уважати вповні автентичними. Тим для спеціалїста ся статья д. Бородаевської може бути дуже цїнна.

На закінчене авторка висловляє свої гадки про причину сектантства: вона видить в нїм пробуджене духа народу, що вийшовши зі сну після кріпацтва, шукає собі дороги, „і його безпомічна рука стараєть ся власними силами запалити свїтильник правди, що одначе часами в його руках свїтить нездоровим огнем“ (авторка має на гадцї ті фанатичні подвиги сектантів, які противлять ся природним законам). Се пробуджене народнього духа, по словам авторки, належалоби використати для просвітних і поступових цілей, та на жаль, народу не подаєть ся систематична освіта, шкїл мало, а ті що є не відповідають своїйму завданю; духовенство взагалї поводить ся з народом ворожо і не має у него довїря: в тїм випадку сектантство дуже часто являєть ся протестом проти слуг православної церкви. Але винні не виключно священники, а більше ті ненормальні відносини їх до парохіян: священик живе і мусить жити з народом, не може отже щиро працювати для него. Крім всего того, ще й закон не бере в опіку сектантів і виступає проти них виключно тільки ворожо; наслідком того трапляють ся часто такі нелюдські сцени, які авторка описує в сїй статї, почувши їх від самих жертв тої несправедливости закона; через те сектанти замикають ся тільки самі в собі і стають неприступними для всяких поступових впливів, які входять з поза їх громади.

М. Г-а.